

PRAMENY A LITERATURA

ARCHIVNÍ PRAMENY

Národní archiv Praha

*Cirkuláře a vyhlášky Praha
České gubernium Praha
Řád křížovníků s červenou hvězdou v Praze*

Archiv hlavního města Praha

*Cech nákladníků a pivovarníků Praha
Cech šenkýřů Praha
Sbírka rukopisů
Magistrát hl. m. Prahy II (Národní výbor hl. m. Prahy – odbor vnitřních věcí, spolkový katastr)
Společenstvo koncesovaných stáječů piva do lahvi pro obvod Obchodní a živnostenské komory pražské v Praze*

Státní oblastní archiv Praha

*Velkostatek Zbraslav
Obchodní a živnostenská komora Praha*

Státní oblastní archiv Zámrsrsk

Krajský úřad Chrudim I

Státní oblastní archiv Litoměřice

*Krajský úřad Litoměřice I
Velkostatek Nové Sedlo-Jezeří*

Státní oblastní archiv Litoměřice, pobočka Děčín

*Velkostatek Česká Kamenice
Ústřední správa Clary-Aldringenů Teplice
Velkostatek Zákupy*

Státní oblastní archiv Třeboň

*Velkostatek Chýnov
Schwarzenberský pivovar Louny*

Státní okresní archiv Děčín

*Okresní úřad Děčín
Berní správa Šluknov
Landrat Děčín
Okresní národní výbor Děčín*

Státní okresní archiv Litoměřice

Měštanský pivovar Litoměřice

Státní okresní archiv Liberec

*Liberecko-vratislavický a jablonecký pivovar a.s.
Obchodní a živnostenská komora Liberec*

Archiv města Ústí nad Labem

*Pivovar Velké Březno
Měštanský pivovar Ústí nad Labem*

Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.

*Měštanský pivovar Plzeň
První plzeňský akciový pivovar Plzeň*

TIŠTĚNÉ PRAMENY A LITERATURA

Adressbuch für Dresden und seine Vororte 1900, Dresden: Arthur Schönfeld 1899.

Adressbuch für Dresden und seine Vororte 1910, Dresden: Buchdruckerei der Dr. Güntzschens Stiftung, 1909.

Adreß- und Geschäfts-Handbuch der königlichen Haupt- und Residenzstadt Dresden für das Jahr 1870, Dresden: Ch. G. Ernst am Ende, 1870.

Adreß- und Geschäfts-Handbuch der königlichen Haupt- und Residenzstadt Dresden für das Jahr 1880, Dresden: G. A. Kaufmanns Sortiment-Buchhandlung, 1879.

BALLING, Carl J. N. *Die Bierbrauerei wissenschaftlich begründet und practisch dargestellt.* Prag: J. G. Calve'sche Buchhandlung Friedrich Tempsky, 1854.

BALLING, Carl J. N. *Die sacharometrische Bier- und Branntweinmischprobe.* Prag: J. G. Calve'sche Buchhandlung Friedrich Tempsky, 1846.

BASAŘOVÁ, Gabriela, HLAVÁČEK, Ivo, BASAŘ, Petr a HLAVÁČEK, Jan. *České pivo.* Praha: Havlíček Brain Team, 2011. ISBN 978-80-87109-25-0.

BAUER, Ingolf. *Glas zum Gebrauch – Katalog zur Ausstellung des Bayerischen Nationalmuseums, München, 27. September 1996 bis 19. Januar 1997.* München-Ostfildern-Ruit: Gerd Hatje, 1996. ISBN 377570633X.

BECKER, Johann Hermann. *Versuch einer allgemeinen und besondern Nahrungsmittelkunde.* Zweiter Band. Stendal: Franzen und Grosse, 1822.

BECKER, Rudolf Zacharias. *Unterricht-, Noth- und Hülfes-Büchlein für Bürgers- und Bauersleute.* Weisenburg: Johann Georg Friedrich Jacobi, 1790.

BENEŠ, Edvard. *Problém alkoholové výroby a abstinence.* Praha: Čsl. abstinentský svaz v Praze, 1947.

Bericht über die dritte allgemeine österreichische Gewerbe-Ausstellung in Wien 1845. Wien: k.k. Hof- und Staats-Druckerei, 1846.

BURACHOVIČ, Stanislav. *Počátky Grandhotelu Pupp.* In: *Sborník muzea Karlovarského kraje 17.* Cheb: Krajské muzeum Karlovarského kraje, 2009, s. 91–120.

CIRONISOVÁ, Eva. *Organizace prodeje Plzeňského Prazdroje v českých zemích a na Slovensku (1842–1992).* In: *Západočeský sborník historický 8.* Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2003, s. 165–205.

CIRONISOVÁ, Eva. *Pivovarský průmysl v západních Čechách od počátku 18. století do roku 1945.* In: *Minulostí západočeského kraje XLIV.* Plzeň: Albis international, 2009, s. 194–219.

CIRONISOVÁ, Eva. *Plzeňský Prazdroj v německých zemích.* In: *Minulostí západočeského kraje XLII/I.* Plzeň: Albis international, 2007, s. 235–276.

CIRONISOVÁ, Eva. *Prodej plzeňského piva v zemích habsburské monarchie a jejich nástupnických státech.* In: *Minulostí západočeského kraje XLI/I.* Plzeň: Albis international, 2006, s. 165–198.

CIRONISOVÁ, Eva. *První akciový pivovar v Chebu (1874–1995).* In: *Minulostí západočeského kraje XL.* Plzeň: Albis international, 2005, s. 139–180.

CIRONISOVÁ, Eva. *První plzeňský akciový pivovar.* In: *Musa pedestris. Sborník ke čtyřicátému výročí městského archivu v Plzni a šedesátým narozeninám Jaroslava Douši.* Plzeň: Pro Archiv města Plzně vydal Albis international, 2010, s. 176–197.

CIRONISOVÁ, Eva. *Skлады piva na chotovinském statku Ervína Nádherného.* In: *Táborský archiv. Sborník Státního okresního archivu v Táboře.* Tábor: Státní okresní archiv v Táboře, 2002, s. 317–331.

CIRONISOVÁ, Eva. *Vývoj zastupitelské firmy pro distribuci plzeňského piva v Praze.* In: *Documenta Pragensia XV.* Praha: Archiv hlavního města Prahy, 1997, s. 229–238.

DANĚK, Josef. *Popis pivovárství na spodní kvasnice.* Praha: Jaroslav Pospíšil, 1852.

DELBRÜCK, Max, ed. *Illustriertes Brauerei-Lexikon.* Berlin: Verlagsbuchhandlung Paul Parey, 1910.

DIESTLER, Radek. *Tyhle jiný piva vám tady nikdo pít nebude! Příspěvek konference Orosené dějiny.* Ústí nad Labem 19.–20. 5. 2016 (v tisku).

- DUFEK, Pavel. Prodeje pivovarů vlastněných velkostatkáři v období provádění 1. pozemkové reformy družstvem a akciovým společenstvem – skutečné a naprosté změny vlastníků? *Príspevek konference Orosené dějiny*. Ústí nad Labem 19.–20. 5. 2016 (v tisku).
- Erinnerungen an die dritte allgemeine Gewerbs-Produkten Ausstellung im Jahre 1845*. L. Grund, 1845.
- ERXLEBEN, Christian Polykarp Friedrich. *Uiber Güte und Stärke des Biers, und die Mittel, diese Eigenschaften richtig zu würdigen*. Prag: Gottlieb Haase, 1818.
- FLEISCHER, Ludwig. *Musik-, Adressen- und Notizbuch der königlichen Hauptstadt Prag und deren Vorstädte nebst dem neuesten Theater- und Häuser-Schema von Prag*. Prag: L. Fleischer, 1867.
- FRANĚK, Petr. *Písecké pivovarnictví*. Písek: Prácheňské nakladatelství, 2005.
- FULLER, Thomas. *The History of the Worthies of England*. Vol. 2. London: John Nichols, 1840.
- GEBERT, Franz, ed. *Adress-Buch für den politischen Bezirk Brüx*. Rochlitz im Riesengebirge: Franz Gebert, 1911.
- GEBERT, Franz, ed. *Adress-Buch für den politischen Bezirk Tetschen a. Elbe*. Rochlitz im Riesengebirge: Franz Gebert, 1910.
- GERLE, Wolfgang Adolf. *Böhmens Heilquellen: ein Handbuch für Kurgäste in Franzensbrunn, Karlsbad, Marienbad und Teplitz*. Prag: Borrosch's Buchhandlung, 1828.
- Die Gewerbefreiheit in Österreich. Ein Beitrag zur Beurtheilung des Entwurfes eines Gewerbe-Gesetzes*. Prag: Friedrich Ehrlich, 1856.
- GRÄSSE, Theodor. *Bierstudien. Ernst und Scherz*. Dresden: R. v. Zahn's Verlag, 1872.
- GRISA, Jan. „Pijte bohušovické pivo, podporujte menšinový podnik!“ *Jazyková hranice pod pivovarským komínem*. Ústí nad Labem, 2014. Diplomová práce. UJEP Ústí nad Labem.
- GRISA, Jan. „Pijte bohušovické pivo, podporujte menšinový podnik!“ *Hospodářský nacionalismus na příkladu pivovaru v Bohušovicích nad Ohří*. In: MAREŠ, Jan, HAVRLANT, Jaroslav, MATYÁŠ, Jiří a VOSTŘEL, Martin, ed. *Poohří 4. Peníze a život. Sborník z konference konané v Lounech 4. října 2013*. Louny: Historie a současnost Poohří, o. s., 2014, s. 9–25. ISBN 978-80-905007-3-0.
- GRISA, Jan. „Dej Bůh Čechům štěstí!“ *Český nacionalismus v pivovarnictví. Kvasný průmysl*. 2016, č. 2, s. 81–84.
- GRISA, Jan. „Prof. Masaryk se účinně zapisuje do srdcí nás sládků“ – kritika Masaryka, Času a abstinčního hnutí z pera O. Zachara a dalších. In: *Ab imo pectore – Sborník přání a příspěvků k 85. narozeninám Miroslava Grisy*. Ústí nad Labem: Albis international, 2017.
- HAIN, Joseph. *Handbuch der Statistik des österreichischen Kaiserstaates*. Zweiter Band. Wien: Tendler & Co., 1853.
- HAJN, Ivo. Česko-německá pivní válka. Národnostní aspekty založení Českého akciového pivovaru v Českých Budějovicích a jeho následného fungování na přelomu 19. a 20. století. *Dějiny a současnost. Kulturně historická revue*. 2002, 6, s. 13–16.
- HAUKE, Franz. *Lehrbuch der allgemeinen Warenkunde für kommerzielle und technische Lehranstalten sowie zum Selbstunterrichte für Handelsleute, Gewerbetreibende, Ökonomen und Kameralisten*. Wien: Braumüller, 1854.
- HENGARTNER, Thomas a MERKI, Christoph Maria, ed. *Genussmittel. Ein kulturgeschichtliches Handbuch*. Frankfurt am Main: Campus-Verlag, 1999. ISBN 9783593363370.
- HERMBSTÄDT, Sigismund Friedrich. *Chemische Grundsätze der Kunst, Bier zu brauen; oder Anleitung zur theoretisch-praktischen Kenntniß und rationalen Beurtheilung der neuesten und wichtigsten Entdeckungen und Verbesserungen in der Bierbrauerei*. Berlin: Amelang, 1814.
- HERRMANN, Ignát. *Zmizelá Praha*. Praha: Československý spisovatel, 1980. ISBN 22-071-80.
- HOFFMANN, Ludwig. *Teplitz und sein romantisches Thal*. Berlin: Adolf Friedländer, 1849.
- HORÁČEK, Michal. České výčepní pivo období přechodu ze svrchního na spodní kvašení. In: *Pivař. Magazín cechu domácích pivovarníků*. [Velké Březno]: 2018, č. 4, s. 30–34.
- HORKA, Miloslav. Padesáté výročí první novely k živnostenskému řádu (1883–1933). *Věstník ministerstva průmyslu, obchodu a živností*. Praha: Ministerstvo obchodu, 1933, s. 230–231.
- HOSER, Rudolf, ed. *Fach-Kalender für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe 1926*. Aussig: Rudolf Hoser, 1925.
- HOSER, Rudolf, ed. *Fach-Kalender für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe 1931*. Aussig: Rudolf Hoser, 1930.
- HOSER, Rudolf, ed. *Fach-Adressbuch für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe 1937*. Aussig: Rudolf Hoser, 1936.
- HOSER, Rudolf, ed. *Fach-Adressbuch für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe 1938*. Aussig: Rudolf Hoser, 1937.
- HRUŠKA, Libor. *Pivovarnictví 1869–1914. Žízeň, nebo vlastenectví?* Praha, 2013. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra dějin a didaktiky dějepisu.
- HUYER, Reinhold. *Geschichte des Bräuwesens in Budweis. Eine Festschrift zum hundertjährigen Bestande des Bürgerlichen Bräuhauses*. Budweis: Selbstverlag des Bräuausschusses, 1895.
- CHODOUNSKÝ, František, ed. *Príspevek k dějinám českého pivovarnictví*. Praha: Výstavní výbor odboru pivovarnického, 1891.
- JAKUBEC, Ivan a JINDRA, Zdeněk. *Dějiny českých zemí od počátku industrializace do konce habsburské monarchie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1035-3.
- JAKUBEC, Ivan, JINDRA, Zdeněk a kol. *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2945-2.
- JANČÍK, Drahomír. „Pít či nepít – to jest oč tu běží“. *Střety příznivců a odpůrců abstinence v meziválečném Československu*. In: *Historická sociologie = Historical sociology*. Prague: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. 2015, č. 1, s. 47–69. ISSN 2336-3525.
- JANČÍK, Drahomír a KUBŮ, Eduard, ed. *Nacionalismus zvaný hospodářský. Střety a zápasy o nacionální emancipaci/převahu v českých zemích 1859–1945*. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-351-6.
- JOZA, Petr. *Rabštejnské údolí*. Děčín: Okresní muzeum Děčín, 2002.
- JOZA, Petr. *Stáčírný piva na Děčínsku*. In: *Děčínské vlastivědné zprávy 2–XIV*. Děčín: Okresní muzeum Děčín, 1996.
- KAISEROVÁ, Kristina a KAISER, Vladimír, ed. *Dějiny města Ústí nad Labem*. Ústí nad Labem: Město Ústí nad Labem, 1995. ISBN 80-901761-5-1.
- KEESS, Stephan von. *Darstellung des Fabriks- und Gewerbswesens in seinem gegenwärtigen Zustande, vorzüglich in technischer, mercantilischer und statistischer Beziehung*. Zweyter Band. Wien: Mörschner und Jasper, 1824.
- KOPETZ, W. Gustav. *Allgemeine österreichische Gewerbs-Gesetzkunde oder systematische Darstellung der gesetzlichen Verfassung der Manufacturs- und Handelsgewerbe in den deutschen, böhmischen, galizischen, italienischen und ungarischen Provinzen*

- des österreichischen Kaiserstaates*. Erster Band. Wien: Friedrich Volke, 1829.
- KOSLER, Rainer. *Flasche, Bottle, Bouteille. Faszination eines Hohlglases*. Ismaning: WKD-Offsetdruck GmbH, 1998.
- KRATOCHVÍLE, Antonín. *Pivovarství českých zemí v proměnách 20. století*. Praha: Výzkumný ústav pivovarský a sladařský, 2005. ISBN 80-86576-16-7.
- KRAUS, Vojtěch, ed. *Adresář královského hlavního města Prahy a obcí sousedních*. Praha: Obec Pražská, 1910.
- KRÜNITZ, Johann Georg, ed. *Oekonomische Encyclopädie oder allgemeines System der Staats-Stadt-Haus- und Landwirthschaft*. Berlin: Joachim Pauli, 1773–1858.
- KUBÁSKOVÁ, Lucie. Obchod s pivem v českých zemích. In: *Prameny a studie NZM, řada obchod*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2007, sv. 39, s. 93–111. ISSN 0862-8483.
- KUDRNÁČ, Václav. *Adresář a popis politického okresu Čáslavského*. Turnov: Václav Kudrnáč, 1903.
- KURAL, Václav, RADVANOVSKÝ, Zdeněk a kol. „Sudety“ pod hákovým křížem. Ústí nad Labem: Albis international, 2002. ISBN 80-86067-66-1.
- KUTTELVAŠER, Zdeněk. Poznámky k vývoji pivovarské technologie do konce 19. století. In: *Vědecké práce zemědělského muzea – 13*. Praha: ČVTS-Agroplan, 1974, s. 163–193.
- LAUTNER, Franz Xaver. *Kaiser Franzensbad und seine Heilquellen*. Eger: Kobrtsch und Gschihay, 1841.
- LEHMANN, Adolph. *Allgemeiner Wohnungs-Anzeiger und vollständiges Gewerbe-Adressbuch der k.k. Haupt- u. Residenzstadt Wien und dessen Umgebung*. Wien: k.k. Hof- und Staatsdruckerei, 1861.
- LEHMANN, Adolph. *Lehmann's allgemeiner Wohnungs-Anzeiger nebst Handels- und Gewerbe-Adressbuch für die k.k. Reichshaupt- und Residenzstadt Wien und Umgebung*. Wien: Alfred Hölder, 1890.
- LEHMANN, Adolph. *Lehmann's allgemeiner Wohnungs-Anzeiger nebst Handels- und Gewerbe-Adressbuch für die k.k. Reichshaupt- und Residenzstadt Wien und Umgebung*. Erster Band. Wien: Alfred Hölder, 1891.
- LEHMANN, Adolph. *Lehmann's allgemeiner Wohnungs-Anzeiger nebst Handels- und Gewerbe-Adressbuch für die k.k. Reichshaupt- und Residenzstadt Wien und Umgebung*. Erster Band. Wien: Alfred Hölder, 1899.
- LEŠER, Václav, ed. *Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí Bubenče, Karlína, Smíchova, Kr. Vinohrad, Vršovic a Žižkova*. Praha: Důchody obce pražské, 1891.
- LEŠER, Václav, ed. *Adresář královského hlavního města Prahy a sousedních obcí Bubenče, Karlína, Smíchova, Král. Vinohrad, Vršovic a Žižkova*. Praha: Důchody obce pražské, 1896.
- LINTNER, Carl. *Lehrbuch der Bierbrauerei. Nach dem heutigen Standpunkte der Theorie und Praxis unter Mitwirkung der angesehensten Theoretiker und Praktiker*. Braunschweig: Vieweg, 1875.
- LUDWIG, Karl. Alt-Karlsbader Gast- und Speisehäuser. *Unser Egerland: Blätter für Egerländer Volkskunde*. Eger: Alois John, 1906, č. 4–5, s. 64–81. ISSN 1802-5293.
- MAREK, Pavel. *České živnostnictvo 1945–1960. Likvidace živnostníků, řemeslníků a obchodníků v českých zemích*. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-200-X.
- MARTIN, Erwin. *Geschichte des Bürgerlichen (früher herrschaftlichen) Bräuhauses und des alten Brauerchtes der Stadt Leipa 1381–1908*, Leipa 1908.
- MASARYK, Tomáš Garrigue. *I. O alkoholismu. II. O ethice a alkoholismu*. Brno: Moravskoslezské zem. ústředí Čs. abstinentského svazu, 1938.
- MINAŘÍK, Martin. *V národních barvách. Akcionářský pivovar na Smíchově v letech 1869–1945*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2017. ISBN 978-80-741-5158-3.
- MÍŠKOVSKÝ, Oldřich. *Pivo v láhvi*. Brno: Novina Praha, 1944.
- MUSIL, Stanislav. *Sláva a zánik starých pražských pivovarů*. 1.–3. díl. Praha: Plot, 2012–2015. ISBN 978-80-7428-142-6, 978-80-7428-189-1 a 978-80-7428-267-6.
- NĚMEC, Jan. Revoly obyvatelstva na Šluknovsku proti výrobě a zásobování politice n. p. Severočeské pivovary ve Vratslavicích nad Nisou. In: *Knut-Ústecký labužník. Sborník k šedesátinám Vladimíra Kaisera*. Ústí nad Labem: Albis international, 2014, s. 87–101. ISBN 978-80-86971-51-3.
- NIEDERDORFER, Anton, MARIAN, Alexander, ed. *Adres-Buch der Stadt Aussig und des Aussig-Karbitzer Bezirkes*. Aussig: Selbstverlag des Stadtrates, [1912].
- NOBACK, Gustav. *Bier, Apparate und Einrichtungen der Brauerei auf der Pariser Weltausstellung 1867*. Prag: G. Noback, 1869.
- NOBACK, Gustav. *Die Bierbrauereien in Österreich-Ungarn, deren Statistik und volkswirtschaftliche Bedeutung*. Prag: J. G. Calve'sche k. k. Universitäts-Buchhandlung, 1871.
- NOVOTNÝ, V. *O alkoholismu, jeho významu zdravotníkém a sociálním*. Praha: F. Topič, 1902.
- NYPLOVÁ, Zdenka. *Zbraslavský pivovar v minulosti*. Zbraslav 1939 (rukopis).
- PANÁČEK, Jaroslav. Pivovary a várečné právo v České Lípě. In: *Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, Státní okresní archiv Česká Lípa, Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, 2006, s. 25–44.
- PAUPIE, Franz Andreas. *Die Kunst des Bierbrauens*. 1.–3. Theil. Prag: Donat Hartmann, 1820–1821.
- PETERKA, Otto. *Die bürgerlichen Braugerechtigkeiten in Böhmen*. Prag: J. G. Calve'sche k. k. Hof- u. Universitäts-Buchhändler Robert Lerche, 1917.
- PESCHEL-WACHA, Claudia. Die Brauerei als Arbeits- und Lebensraum. Eine Kulturstudie aus dem Innviertel. *Oberösterreichische Heimatblätter*. Linz: Institut für Volkskultur, 1992, 3, s. 313–341.
- PLETZER, Karel a ŠEDA, Oldřich. *Městanské i městske pivovarnictví a dvě stě let Prvního českobudějovického pivovaru Samson*. České Budějovice: Jihočeské pivovary, 1995.
- POPPE, Johann Heinrich Moritz. *Technologisches Lexicon oder: genaue Beschreibung aller mechanischen Künste, Handwerke, Manufakturen und Fabriken der dazu erforderlichen Handgriffe, Mittel, Werkzeuge und Maschinen, mit steter Rücksicht auf die Bedürfnisse der neuesten Zeit, auf die wichtigsten Erfindungen und Entdeckungen, der dabey anzuwendenden geprüftesten chemischen und mechanischen Grundsätze und einer vollständigen Litteratur aller Zweige der Technologie, sammt Erklärung aller dort einschlagenden Kunstwörter*. Stuttgart-Tübingen: J. G. Cotta'sche Buchhandlung, 1816.
- RAS, Jakub. „Za ostržilivění národa“. Abstinentsní hnutí v českých zemích v první polovině 20. století. *Dějiny a současnost. Kulturně historická revue*. 2009, č. 4, s. 14–17. ISSN 0418-5129

- RESCH, Andreas. *Industriekartelle in Österreich vor dem Ersten Weltkrieg*. Berlin: Duncker & Humblot GmbH, 2002. ISBN 3-428-10823-X.
- RÖHRICH, Carl J. *Ueber das Bier in Beziehung auf den Brauer, den Trinker und die Polizey*. Wien: Carl J. Röhrich, 1817.
- RYBA, Josef Ernest. *Karlsbad und seine Mineralquellen*. Prag: Kronberger und Weber, 1836.
- SANDGRUBER, Roman. *Die Anfänge der Konsumgesellschaft. Konsumgüterverbrauch, Lebensstandard und Alltagskultur in Österreich im 18. und 19. Jahrhundert*. München: R. Oldenbourg, 1982. ISBN 3-486-51181-5.
- SERLY, Petra. Bierflasche aus Glas – ein Auslaufmodell? In: *Bayerisches Jahrbuch für Volkskunde*. München: Kommission für bayerische Landesgeschichte bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Institut für Volkskunde, 2008, s. 35–50.
- SERVIERE, Joseph. *Der Scheidekünstler im Brau- und Brennhausa. Ein nützliches Handbuch für Bierbrauer Essigbrauer Branntweinbrenner und Oekonom*. Frankfurt a. M.: Gebrüder Wilmans, 1816.
- SCHÄDER, Christian. *Münchener Brauindustrie 1871–1945. Die wirtschaftsgeschichtliche Entwicklung eines Industriezweiges*. Marburg: Tectum Verlag 1999. ISBN 978-3-8288-8009-2.
- SCHEIBL, Jaroslav. *Neuestes Adressbuch der königlichen Stadt Pilsen*. Pilsen: A. H. Bayer, 1906.
- SCHMIDT, Carl Wilhelm. *Die Bierbrauerei in ihrem ganzen Umfange, worinnen nach einer leichtfaßlichen Methode. das Brauen der vorzüglichsten gangbaren in- und ausländischen Biere und alles was damit verbunden gelehrt wird*. Züllichau: Darnmannsche Buchhandlung, 1820.
- Sčítání živnostenských závodů v Republice Československé podle stavu ze dne 27. května 1930. Československá statistika – svazek 127–130*. Praha: Státní úřad statistický, 1935–1936.
- SMOLKOVÁ, Anna. Dodávky třeboňského piva na vídeňský trh v letech 1864–1908. In: *Archivum třeboňense*. Třeboň: Státní oblastní archiv v Třeboni, 1996, s. 140–162.
- SMOLKOVÁ, Anna. Vznik a činnost Vývozní kanceláře schwarzenberských pivovarů v Čechách v letech 1908–1925. In: *Vědecké práce Národního zemědělského muzea 29*, Praha: Ústav vědeckotechnických informací Československé akademie zemědělské, 1991–1992 [vyd. 1992], s. 219–239.
- STARKE, Holger. *Vom Brauerhandwerk zur Brauindustrie. Die Geschichte der Bierbrauerei in Dresden und Sachsen 1800–1914*. Köln: Böhlau-Verlag, 2005. ISBN 978-3412174040
- STRESEMANN, Gustav. *Die Entwicklung des Berliner Flaschenbiergeschäftes*. Berlin: Gustav Stresemann, 1900.
- STRUVE, Emil. Die Entwicklung des Bayerischen Braugewerbes im neunzehnten Jahrhundert. In: SCHMOLLER, Gustav, ed. *Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen*, Band 12, Heft 1. Leipzig: Duncker & Humblot, 1893.
- ŠATAVA, Jan. *Pivo a hnutí abstinenci*. Praha: Československý kompas, 1923.
- ŠTĚDRÝ, Bohumil a BUCHTELA, Rudolf. *Rád živnostenský*. Praha: Československý kompas, 1936.
- ŠTECH, V. V., VOJTÍŠEK, Václav a WIRTH, Zdeněk. *Zmizelá Praha. 1., Staré a Nové Město s Podskalím*. Praha: Václav Poláček, 1945. Umělecké památky. Řada II; Sv. 6
- ŠTOLLEOVÁ, Barbora. Pivovary v českých zemích pod tlakem okupace: institucionální a majetkoprávní změna. *Kvasný průmysl*. 2016, č. 62, s. 63–66.
- TEICH, Mikuláš. *Bier, Wissenschaft und Wirtschaft in Deutschland 1800–1914*. Wien: Böhlau-Verlag, 2000. ISBN 978-3205992394.
- TEUTEBERG, Hans-Jürgen a WIEGELMANN, Günther. *Der Wandel der Nahrungsgewohnheiten unter dem Einfluß der Industrialisierung*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1972. ISBN 3-525-31803-0.
- TRELFZ, Fritz. *Das Wirtsgewerbe in München, eine wirtschaftliche und soziale Studie*. Stuttgart: Cotta, 1899.
- UMLAUFT, Franz Josef. Geschichte der Bräuhäuser des Aussig-Karbitzer Bezirkes. In: *Heimat-Kalender für den Aussig Karbitzer Bezirk 1936*. Aussig: Arbeitsgemeinschaft für Heimatforschung im pol. Bezirk Aussig, 1935.
- UNZER, Johannes August. *Der physicalische und ökonomische Patriot oder Bemerkungen und Nachrichten aus der Naturhistorie, der allgemeinen Haushaltungskunst und der Handlungskunst*. 2. Teil. Hamburg: Johannes August Unzer, 1757.
- URBANI, Heinrich. *Orthographisches Gemälde des Mileschauer- oder Donnersberges im böhmischen Mittelgebirge in statistischer und pittoresker Beziehung*. Leitmeritz: Carl Wilhelm Medau, 1860.
- VLACH, Josef a ŘÍBEK, Vilém. *Úplný adresář král. horního města Hory Kutné a přiléhající obce Sedlec*. Kutná Hora: Adolf Švarc, 1908.
- VOCEL, Václav a VLACH, Josef. *Úplný adresář král. svob. hor. města Hory Kutné a obce Sedlec*. Chotěboř: K. Veselý, 1891.
- VOCEL, Václav a VLACH, Josef, ed. *Úplný adresář král. svob. hor. města Hory Kutné a obce Sedlec*. Kutná Hora: Karel Šolc, 1898.
- WILKER, Karl. *Der Flaschenbierhandel*. Aus der Quelle des Mimir. Schriften zur Förderung gesunder deutscher Kultur, Heft 19. Stuttgart: Mimir – Verlag für deutsche Kultur und soziale Hygiene G.m.b.H., 1914.
- Wohnungs- und Geschäfts-Handbuch der Königlichen Haupt- und Residenzstadt Dresden für das Jahr 1890*, Dresden: G. A. Kaufmanns Sortiment-Buchhandlung, 1889.
- WOLF, Karl a GÜNSBERG, Jakob. *Kartellbuch der Tschechoslowakei 1934–35*. Prag: Heinrich Mercy Sohn, 1935.
- WOLF, Karl a GÜNSBERG, Jakob. *Kartellbuch der Tschechoslowakei 1935–36*. Prag: Heinrich Mercy Sohn, 1936.
- WOLF, Karl a GÜNSBERG, Jakob. *Kartellbuch der Tschechoslowakei 1936–37*. Prag: Heinrich Mercy Sohn, 1937.
- WOLF, Karl a GÜNSBERG, Jakob. *Kartellbuch der Tschechoslowakei 1938–39*. Prag: Heinrich Mercy Sohn, 1939.
- ZACHAR, Otakar. *Pivovarské kapitoly a feuilletony*. Kladno: O. Zachar, 1906.
- ZIMMERMANN, A. F. *Ausführliches Lehrbuch der Bier-Brauerei, vollständige theoretisch–praktische Anleitung zum rationellen Betriebe des Bier-Brauerei Gewerbes*. Berlin: E. H. Schroeder, 1852.
- ZIMMERMANN, A. F. *Der Bier-Brauer als Meister in seinem Fache; oder Aufschluß aller Geheimnisse des Bier-Brauerei-Gewerbes; sowie der höchst wichtigen Erfindung der Kartoffel-Bier-Brauerei*. Berlin: E. H. Schroeder, 1842.

PERIODIKA (VÝBĚR)

- Ausweise über den Handel in Oesterreich im Verkehr mit dem Auslande und über den Zwischenverkehr von Ungarn und Siebenbürgen, mit den anderen österreichischen Provinzen*. Wien: Rechnungs-Departement der k.k. allgemeinen Hofkammer, 1842–1850.
- Der Böhmisches Bierbrauer*. Prag: Ant. St. Schmelzer, 1874–1918.
- Československý Sládek*. Praha: Družstvo československých sládků, 1919–1921.
- Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe*. Aussig: Rudolf Hoser, 1920–1927.
- Der Flaschenbier-Abfüller*. Aussig: Rudolf Roscher, Josef Honc, Rudolf Hoser, Julius Ickert, 1906–1907.

Der Flaschenbierabfüller. Karlsbad: Landesverband der Genossenschaften der konz. Flaschenbierabfüller in Böhmen, 1934–1938.

Gambrinus : Zeitschrift für Bier, Malz und Hopfen : časopis pro pivo, slad a chmel. Praha: Pivovarské nakladatelství, 1940–1944.

Hostimil : odborný časopis věnovaný živnosti hostinské a výčepnické. Praha: Jelínek, Grund & spol., 1884–1941.

Hotelové a hostinské listy. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, 1941–1944.

Intelligenzblatt zur Prager Zeitung. Prag: Gottlieb Haase, 1825–1850.

Jednací zprávy Obchodní a živnostenské komory v Praze. Praha: Obchodní a živnostenská komora, 1912.

Kvas : časopis pro pivovarnictví, vinopalství, vinařství a chmelařství. Praha: Ant. St. Schmelzer, 1873–1940.

Oeconomische Nachrichten. Band 12. Leipzig: Johann Wendler, 1759.

Oekonomische Neuigkeiten und Verhandlungen : Zeitschrift für alle Zweige der Land- und Hauswirth-

schaft, des Forst- und Jagdwesens im Oesterreichischen Kaiserthum und dem ganzen Deutschland. Prag: J. G. Calve, 1811–1850.

Der Österreichische Flaschenbier-Händler : mit Beiblatt Kaufmännische Rundschau. Aussig: Landesverband der Genossenschaften der konz. Flaschenbierabfüller in Böhmen, 1908–1915.

Pivovarské listy : časopis věnovaný zájmům veškerého sladovnictví. Praha: Karel Tiller, 1883–1919.

Polytechnisches Journal. Stuttgart: J. G. Cotta'sche Buchhandlung, 1820–1931.

Prager Zeitung. Prag: Gottlieb Haase, 1825–1850.

Sládek : neodvislý týdeník pivovarský. Praha: Otakar Zachar, 1907–1918.

Statistische Monatsschrift. Wien: Alfred Hölder, 1875–1918.

Zprávy Ústředního statistického úřadu. Praha: Ústřední úřad statistický, 1939–1945.

Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé. Praha: Státní úřad statistický, 1946–1949.

Z říše vědy a práce: volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Praha: F. Šimáček, 1895.

ZÁKONY

Provinzial-Gesetzsammlung des Königreichs Böhmen für das Jahr 1836–1842.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaisertum Österreich, 1853–1869.

Reichsgesetzblatt für die im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder, 1870–1918.

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, 1939–1945.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1918–1938.

Sr. k.k. Majestät Ferdinand des Ersten politische Gesetze und Verordnungen für sämtliche Provinzen des österreichischen Kaiserstaates, mit Ausnahme von Ungarn und Siebenbürgen, 1835–1848.

Sr. k.k. Majestät Franz des Ersten politische Gesetze und Verordnungen für die Österreichischen, Böhmisches und Galizischen Erbländer, 1821–1834.

Verordnungsblatt für die sudetendeutschen Gebiete, 1938–1945.

Zákoník zemský království Českého, 1869–1918.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Arbeiter-Abstinenten-Bund [online]. [cit. 27.7.2016]. Dostupné z: <http://abstinentenbund.bplaced.net/arbeiter-abstinenten-bund>

Brauerei S. Riegele Inh. Riegele KG. *Chabeso Limonade.* [online]. ©2006. [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.chabeso.de/> a Wikipedia. *Chabeso.* [online]. 1. Juni 2017. [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki/Chabeso>

CORNELL, Martyn. A short history of bottled beer. In: *zythophile.co.uk* [online]. 15. 1. 2010 [cit. 7.11.2017]. Dostupné z <http://zythophile.wordpress.com/2010/01/15/a-short-history-of-bottled-beer/>

Gambrinus založil falešný minipivovar. Pod značkou nabízel vlastní pivo. In: *iDnes.cz/Ekonomika* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/gambrinus-zalozil-fiktivni-minipivovar-fdh-/test.aspx?c=A150602_112258_test_ozr

Die Geburt des Plopp. Eine 300-jährige Kult(ur)geschichte der Bierflasche. In: [www.evaleonhardt.de](http://www.evaleonhardt.de/tl_files/files/content/EL/pdf/DUH-Infoblatt_die_Geburt_des_Plopp.pdf) [online]. Deutsche Umwelthilfe, Informationsblatt 9730-050, 2008 [cit. 7.11.2017]. Dostupné z http://www.evaleonhardt.de/tl_files/files/content/EL/pdf/DUH-Infoblatt_die_Geburt_des_Plopp.pdf

Heineken skupuje místní pivovary, aby je pak mohl zavírat. In: *denikreferendum.cz* [online]. 22. 2. 2010 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/1898-heineken-skupuje-mistni-pivovary-aby-je-pak-mohl-zavirat>

HGB a CKT – i pivovarnictví ukazuje, že umí zneužít technologie. In: *Alkoholium.cz* [online]. [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.alkoholium.cz/hgb-a-ckt-i-pivovarnictvi-ukazuje-ze-umi-zneužit-technologie/>

KLIČKA, Jan. Tradiční české potraviny se dovážejí z ciziny. In: *Denik.cz* [online]. 05.02.2010 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/tradici-ceske-potraviny-20100204.html>

MOTÝL, Ivan. Jak se řadí české pivo? Ze šestnáctky na desítku. In: *Tyden.cz.* [online]. 27. 5. 2009 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/jak-se-redi-ceske-pivo-ze-sestnactky-na-desitku_121625.html

PEČÁK, Radek. Zapomeňte na lahvové, přijďte na pivo z tanku. Pivovary sází na tankovny, rozšíří jejich počet. In: *Aktuálně.cz* [online]. 29. 6. 2016 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/pocet-tankovych-hospod-v-cesku-poroste-oblibili-si-je-pijaci/r~fd48fdb03dc711e6b597002590604f2e/>

Pivní mapa a seznam pivovarů ČR - včetně příhraničí. In: *pividky.cz* [online]. 13. 3. 2018 [cit. 21. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.pividky.cz/mapa.php>

STRATILÍK, Ondřej. Výškov na suchu. Státní pivovar dovařil. In: *euro.cz* [online]. 5. 8. 2017 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/vyskov-na-suchu-statni-pivovar-dovaril-1362567>

SŮRA, Jan. Pasterizace jako zakázané slovo. Výrobci přecházejí na živější piva. In: *iDnes.cz/Ekonomika* [online]. 29. 7. 2015 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/pivo-ry-prestavaji-pasterizovat-pivo-f0f-/test.aspx?c=A150729_153350_test_suj

Stein Walter, Karlsbad. *Zentrale Datenbank der Namen der Holocaustopfer.* [online]. © 2017 Yad Vashem – Internationale Holocaust Gedenkstätte. [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z: http://yvng.yadvashem.org/index.html?language=de&s_lastName=stein&s_firstName=walter&s_place=karlsbad

ZDROJE OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

- Str.
Frontispis – Josef Habenicht (vpravo) se svými zaměstnanci před stáčírnou v Podmoklech (kolem 1930)
Rodinný archiv Christl Pfeifer roz. Habenicht
- 5 Etiketa žižkovského prodejce Plzeňského Prazdroje
Sbírka Antonín Tupý
- 6 Etiketa vídeňského skladu pivovaru ve Starém Plzenci
Sbírka Antonín Tupý
- 6 Etiketa motolské stáčírny třeboňského piva
Sbírka Antonín Tupý
- 7 Pouliční rozvozce lahvového piva (kolem 1910)
Archiv autora
- 9 Základními technologickými příručkami českého pivovarnictví v 19. století byly knihy z pera F. O. Poupěte a Carla J. N. Ballinga
Archiv autora
- 11 Lahev nalezená roku 1953 v lodním vraku u anglického pobřeží pochází z doby před rokem 1720 a byla naplněna pivem
Die Geburt des Plopp. Eine 300-jährige Kult(ur)geschichte der Bierflasche. In: *www.evaleonhardt.de* [online]. Deutsche Umwelthilfe, Informationsblatt 9730-050, 2008 [cit. 7. 11. 2017]. Dostupné z http://www.evaleonhardt.de/tl_files/files/content/EL/pdf/DUH-Infoblatt_die_Geburt_des_Plopp.pdf
- 12 Jean-Baptiste Siméon Chardin: Le garçon de cave (sklepník).
File:Jean-Baptiste Siméon Chardin - Le garçon de cave (private coll.).jpg. In: *commons.wikimedia.org* [online]. 3. 6. 2014 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Baptiste_Sim%C3%A9on_Chardin_-_Le_gar%C3%A7on_de_cave_\(private_coll.\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Baptiste_Sim%C3%A9on_Chardin_-_Le_gar%C3%A7on_de_cave_(private_coll.).jpg)
- 13 Anglické pivní lahve z první poloviny 19. století
Archiv autora
- 14 Nejstarším známým fotografickým vyobrazením pijáků piva je kalotypie pořízená ateliérem Hill & Adamson roku 1844 ve skotském Edinburghu. Kromě pivních sklenic je na ni zachycena také skleněná lahev typu Ale
File:Edinburgh Ale by Hill & Adamson c1844.png. In: *wikipedia.org* [online]. 6. 6. 2013 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Edinburgh_Ale_by_Hill_%26_Adamson_c1844.png
- 15 Keramické pivní lahve saské či pruské proveniencce z poloviny 19. století
Sbírka autora
- 16 Text nařízení vévody Viléma IV. Bavorského o čistotě a cenách piva (tzv. Reinheitsgebot) z 23. dubna 1516
Das buech der gemeinen. landpot. Landsordnung. Satzung. vnd Gebreuch, des Fürstenthumbs. in Oberrn. vnd Niderrn Bairn. Im Funftzehnhundert vnd Sechtzehendem Jar aufgericht. Bl. 45. München, 1516 [online]. Dostupné z: <http://daten.digital-e-sammlungen.de/0001/bsb00018106/images/index.html?fi-p=193.174.98.30&id=00018106&seite=102>
- 18 Výroba pivních sudů v bednárně Prvního pražského měšťanského pivovaru v Holešovicích (1906)
Sbírka Petr Žižkovský
- 20 Kohout ke stáčení piva do lahvi (1852)
ZIMMERMANN, A. F. *Ausführliches Lehrbuch der Bier-Brauerei, vollständige theoretisch-praktische Anleitung zum rationellen Betriebe des Bier-Brauerei Gewerbes.* Berlin: E. H. Schroeder. 1852, Taf. VIII
- 20 Reformátor českého pivovarnictví František Ondřej Poupě (1753–1805)
Archiv autora
- 21 Kniha Der Scheidekünstler im Brau- und Brennhaushaus vydaná roku 1816 Josephem Servierem přinesla přelomové technologické informace o stáčení piva do lahvi
Státní oblastní archiv Litoměřice, pobočka Děčín
- 21 Stáčení piva přepouštěním za pomoci gumové hadičky
Archiv autora
- 22 Nabídka kbelského piva ve Vídni (1835)
Wiener Zeitung. 7. 2. 1835, s. 17
- 23 Inzerát z Prager Zeitung nabízející anglické a bavorské lahvové pivo (1837)
Prager Zeitung. 4. 8. 1837, s. 4
- 25 Inzerát z Prager Zeitung nabízející londýnský porter (1841)
Amtsblatt zur Prager Zeitung. 28. 11. 1841, s. 12
- 26 Vyhláška vrchního úřadu panství Zbraslav z 19. září 1826 oznamující zahájení prodeje lahvového piva je zároveň nejstarší reklamou svého druhu v Čechách
Státní oblastní archiv Praha
- 28 Inzerát z Prager Zeitung nabízející pakoměřické lahvové pivo a víno (1832)
Intelligenzblatt zur Prager Zeitung. 28. 12. 1832, s. 3
- 30 Nusle u Prahy se zámek a hospodářským dvorem, jehož součástí byl i pivovar (kolem 1790)
Archiv hlavního města Prahy
- 31 Tzv. Krenův dům č.p. 936-I na Staroměstském náměstí byl jedním z míst, kde se na počátku třicátých let 19. století prodávalo pivo v lahvích (kolem 1880)
Archiv hlavního města Prahy
- 32 Hospodářský dvůr a pivovar v Jinonicích (1930)
Archiv hlavního města Prahy
- 33 Výřez z veduty břevnovského kláštera vytvořené podle kresby Antonína Pucherny. V popředí je zachycen klášterní pivovar (1798)
Sbírka Pavel Šaur
- 35 Obchodník Franz Kunerle sděluje prostřednictvím novinové inzerce svým zákazníkům, že změnil dodavatele lahvového piva (1840)
Intelligenzblatt zur Prager Zeitung. 18. 2. 1840, s. 4
- 36 Ve sklepě domu č.p. 636-I v Malé Štupartské ulici (vlevo) se v roce 1837 nacházela stáčírna piva do lahvi (kolem 1920)
Archiv hlavního města Prahy
- 37 Inzerát z Prager Zeitung nabízející spodně kvašené lahvové pivo z pivovaru v Jirnech (1835)
Prager Zeitung. 11. 6. 1835, s. 4
- 38 Nejstarší dochovaná etiketa pivovaru v Sedleci u Kutné Hory
Sbírka Antonín Tupý
- 39 Pivovar v areálu strahovského kláštera (kolem 1865)
Archiv hlavního města Prahy
- 39 Inzerát z Prager Zeitung nabízející lahvové pivo z dominikánského pivovaru v Braníku (1837)
Prager Zeitung. 28. 2. 1837, s. 3
- 40 Dominikánský klášter č.p. 234-I v Jilské ulici na Starém Městě pražském byl kolem roku 1840 jedním z prodejních míst lahvového piva (kolem 1890)
Archiv hlavního města Prahy
- 41 Ve sklepě domu č.p. 935-I na Staroměstském náměstí v Praze se ve třicátých letech 19. století nacházelo skladiště piva provozované firmou Kunerle (1895)
Archiv hlavního města Prahy
- 42 Jihovýchodní nároží Staroměstského náměstí v Praze s mariánským sloupem a domem č.p. 550-I (druhý zprava), na němž je patrný vývěsní štít firmy Franz Kunerle (1902)
Archiv hlavního města Prahy

- 44 Firma Kunerle vydržela na Staroměstském náměstí neuvěřitelných 166 let. Stošedesáté výročí své existence roku 1939 slavila i reklamami v tisku
Hostimil. 30. 8. 1939.
- 45 V domě č.p. 479 (vlevo) naproti orloji na Staroměstském náměstí se od dubna 1842 nacházelo skladiště kbelského piva se stáčírno do lahvi (kolem 1910)
Archiv hlavního města Prahy
- 46 Hlášení o konfiskaci a aukčním prodeji zbraslavského lahvového piva zaznamenané v kopiiří korespondence cechu pražských šenkýřů (1843)
Archiv hlavního města Prahy
- 47 Pohled od Poříčské brány do Královské ulice v Karlíně s boudami výběrčích potravní daně (1840)
Archiv hlavního města Prahy
- 48 Újezdská brána na Malé Straně v pohledu ze smíchovské strany. V popředí je zachycena mýtní bouda, kde se vybírala potravní daň (kolem 1863)
Archiv hlavního města Prahy
- 49 Lahev křížovnického pivovaru v Praze (kolem 1880)
Sbírka Jiří Drvola
- 50 Výřez z litografie Friedricha Wachsmanna vydané kolem roku 1840 litoměřickým nakladatelstvím Carl Wilhelm Medau zobrazuje turisty na vrcholu Milešovky, kterým obsluha donáší k venkovním stolům občerstvení z dřevěné boudy. Stejným způsobem se zde prodávalo i pivo stočené do keramických lahví
Státní okresní archiv Litoměřice
- 53 Lahev Kaunitzského pivovaru v České Lipě (kolem 1890)
Sbírka Pavel Lidmila
- 54 Kvasné kádě Měšťanského pivovaru v Plzni (kolem 1930)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 55 Carl J. N. Balling (1805–1868)
Zlatá Praha. Roč. 12/1894–1895, č. 33, s. 393.
- 56 Inzerát z *Prager Zeitung* oznamující zahájení výstavy spodně kvašeného piva v pivovaru ve Vimperku (1836)
Prager Zeitung. 28. 10. 1836, s. 4.
- 57 Lahev měšťanského pivovaru v Plzni (kolem 1890)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 58 První strana nového živnostenského řádu z roku 1859
Státní okresní archiv Děčín
- 59 Ochranná známka Labskozámeckého pivovaru v Litoměřicích
Státní okresní archiv Děčín
- 60 Inzerát z *Národních listů* oznamující stěhování pražského skladu Labsko-zámeckého pivovaru v Litoměřicích (1861)
Národní listy. 4. 8. 1861, s. 6.
- 61 Dreherův pivovar v Klein-Schwechatu inzeroval své lahvové pivo jako „nejlepší na kontinentě“ (1868)
Die Presse. 29. 7. 1868, s. 7.
- 61 Inzerát železničních strojiren Saxonie v Radebergu nabízející chladicí vozy pro pivo podle vlastního patentu platného v Německu a Rakousku (1882)
Allgemeine Brauer- u. Hopfenzeitung. 8. 10. 1882, s. 729.
- 62 Novinová inzercie na prodej lahvového piva z pražských pivovarů U Rozvařilů (1863) a U Fáfů (1864)
Národní listy. 24. 12. 1863, s. 300 a *Národní listy*. 20. 10. 1864, s. 4 (inzercie)
- 63 Lahev zámeckého pivovaru v Kladrubech s vyobrazením znaku hrabat Windischgrätzů (kolem 1890)
Sbírka Pavel Lidmila
- 63 Pivovar U Celestýnů v Praze nabízí rozvoz lahvového piva v bednách (1867)
FLEISCHER, Ludwig. *Musik-, Adressen- und Notizbuch der königlichen Hauptstadt Prag und deren Vorstädte nebst dem neuesten Theater- und Häuser- Schema von Prag*. Prag: L. Fleischer, 1867, s.150.
- 64 Výroba lahvového piva v Dreherově pivovaru Kleinschwechat (kolem 1890)
Státní okresní archiv Most
- 65 Nabídka litoměřického lahvového piva v Praze (1867)
Bohemia. 4. 4. 1867, s. 983.
- 66 Sklárna Rakouské společnosti skelných hutí v Ústí nad Labem založená roku 1873 byla prvním průmyslovým velkovýrobce obalového skla v monarchii
Muzeum města Ústí nad Labem
- 67 Novinový inzerát nabízející pivní lahve ze společného skladiště dvou největších českých skláren (1898)
Pivovarské listy. 1898, č. 1.
- 68 Pasterizační aparát z nabídkového katalogu pražské firmy Wohanka & Co. (1889)
Archiv autora
- 69 Plné znění zákona z 30. dubna 1869 o zrušení propinačního práva
Státní okresní archiv Děčín
- 70 Lahvové etikety z poslední čtvrtiny 19. století
Sbírka Antonín Tupý
- 72 Etiketa smíchovského pivního skladiště Josefa Linharta v Radlické ulici na Smíchově
Sbírka Antonín Tupý
- 72 Ochranná známka Prvního plzeňského akciového pivovaru (písmena EPAB a větrná růžice) se vyobrazovala na dně lahví v reliéfním provedení
Sbírka autora
- 73 Lahev pivovaru v Libočanech u Žatce ze sedmdesátých let 19. století
Sbírka autora
- 73 Inzerát pražského skladiště roudnického pivovaru s nabídkou piva v lahvích (1873)
Národní listy. 19. 1. 1873, s. 8
- 74 Průhled Křížovnickou ulicí na Starém Městě pražském ke Klementinu a křížovnickému pivovaru č.p. 191-I (kolem 1895)
Archiv hlavního města Prahy
- 75 Lahev pivovaru Liběšice (kolem 1880)
Sbírka Pavel Lidmila
- 75 Novinový inzerát nabízející křížovnické lahvové pivo (1888)
Národní listy. 17. 12. 1888, s. 4
- 76 Skupinová fotografie zaměstnanců pivovaru v Přešově u Soběslavi (1902)
Sbírka Scheufler
- 77 Novinová inzercie nabízející lahvové pivo z pivovaru v Mníšku pod Brdy (1875)
Posel z Prahy. 11. 5. 1875, s. 4
- 78 Zaměstnanci expedice lahvového piva v Prvním plzeňském akciovém pivovaru (1903)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 78 Oznámení o prodeji kbelského lahvového piva (1877)
Posel z Prahy. 8. 4. 1877, s. 8
- 79 Novinová inzercie jednoho z pražských obchodníků s lahvoovým pivem (1881)
Humoristické listy. 29. 10. 1881, s. 350
- 80 Stáček stroje z katalogu pražské firmy Friedrich Kassian (1914)
Státní okresní archiv Děčín
- 81 Inzercie pražského skladiště lahvového piva z parostrojního pivovaru v Benátkách n. J. (1875)
Pražský denník. 1. 8. 1875, s. 3
- 82 Ústecký stáček Josef Honc se svým automobilem pro rozvoz lahvového piva (kolem 1938)
Sbírka Petr Špaček

- 83 Lednice s dvojitými stěnami vyplněnými ledem určené pro „lahvový výčep“ se používaly již na konci 19. století
Archiv autora
- 84 Malý stáčeční přístroj se zásobníkem ledu k chlazení stáčečného piva vhodný pro hostince. Vyobrazení z nabídkového katalogu pražské firmy Wohanka & Co. (1889)
Archiv autora
- 85 Lahvová etiketa Stausova skladiště Plzeňského Prazdroje v Praze
Sbírka Antonín Tupý
- 86 Reklamní pohlednice stáčečrný piva Karl Sollanek v Lomu u Mostu (kolem 1910)
Archiv autora
- 87 Záhlaví dopisního papíru s vyobrazením Městského pivovaru „Lorec“ v Kutné Hoře (1915)
Státní okresní archiv Kutná Hora
- 88 Lahvová etiketa s vyobrazením Měšťanského pivovaru v Čáslavi
Sbírka Antonín Tupý
- 89 Předseda vídeňského společenstva stáčečů Rudolf Rehaus (1906)
Der Flaschenbier-Abfüller. Aussig: Rudolf Roscher, Josef Honc, Rudolf Hoser, Julius Ickert. 25. 6. 1906, č. 4, s. 2
- 90 Reklamní pohlednice s vyobrazením velkobřezen-ských pivnic ve Vídni, Drážďanech a Hamburku (1901)
Archiv autora
- 91 Lahve akciového pivovaru v Reisewitz u Drážďan z konce 19. století
Sbírka autora
- 92 Sklad lahví v berlinském pivovaru Schultheiss (kolem 1900)
Kesselhaus Maschinenhaus Kulturbrauerei [online]. [cit. 19. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.kesselhaus.net/www/images/history/kesselhaus-history-01.jpg>
- 93 Předvánoční reklama děčínské stáčečrný Rudolf Dinnebier nabízející současně libočan-ské pivo, Plzeňský Prazdroj a Petzbräu z bavorského Kulmbachu (1904)
Tetschen-Bodenbacher Zeitung. 17. 12. 1904, s. 2 (příloha)
- 94 Vůz pro rozvoz protivínské- lah-ového piva na nádvoří hotelu Amort v Táboře (kolem 1890)
Archiv fotoatelieru Sechtl a Voseček, Tábor
- 95 Stáčečrná protivínské- lah-ového piva v tábořském hotelu Amort (kolem 1890)
Archiv fotoatelieru Sechtl a Voseček, Tábor
- 96 Písemná objednávka lah-ového piva zaslaná v březnu 1922 stáčečrně Josef Kessler v Horním Žlebu u Podmokel knoflíkárnou Kraus & Basch v sousední Přípeři
Státní okresní archiv Děčín
- 97 Lahve konzumních spolků ve Volarech a v České Kamenici
Sbírka autora
- 97 Reklamní „plechový plakát“ kladenské stáčečrný piva N. Karel a spol. (kolem 1910)
Archiv autora
- 98 Lahve společenstva hostinských pro Velký Šenov a Vilémov u Šluknova
Sbírka autora
- 98 Pivní lahev skladu potravin Rakouské severozá- padní dráhy
Sbírka Jiří Drvola
- 99 Jedna z nejstarších etiket originálního plnění Pl- zeňského Prazdroje
Sbírka Antonín Tupý
- 100 Záhlaví faktury firmy Wilhelm Hippmann zas- tupující Měšťanský pivovar v Plzni v severních Čechách a v Sasku (1902)
Státní okresní archiv Děčín
- 101 Lahve pivovaru v Krásném Březně u Ústí nad Labem z období 1888–1893
Sbírka autora
- 102 Etiketa Společenského pivovaru hostinských v Malém Rohozci (kolem 1920)
Sbírka Antonín Tupý
- 103 Lahve Měšťanského pivovaru v České Lipě (ko- lem 1910)
Sbírka autora
- 104 Starý měšťanský pivovar v Ústí nad Labem (ko- lem 1890)
Muzeum města Ústí nad Labem
- 105 Stáčečrná lah-ového piva v Prvním pražském mě- šťanském pivovaru v Holešovicích (1906)
Sbírka Petr Žižkovský
- 106 Některé lahve liberecké restaurace Gambrinus zdobil reliéf Gambrina sedícího na sudu (kolem 1910)
Sbírka autora
- 106 Lahve pivovaru v Trmčích u Ústí n. L. (kolem 1910)
Sbírka autora
- 107 Etiketa Měšťanského pivovaru v Českých Budě- jovicích používaná režijním skladištěm v Linci
Sbírka Antonín Tupý
- 107 Exportní francouzská etiketa schwarzenberského pivovaru Protivín
Sbírka Antonín Tupý
- 108 Etiketa originálního plnění bilinského piva
Sbírka autora
- 108 Lahve pivovaru Zákupy (1914)
Sbírka Pavel Lidmila
- 109 Patentní uzavírka pivních lahví (1889)
Archiv autora
- 110 Živnostenský list na provoz hostince obsahoval mj. výčet nápojů, které směl dotyčný hostinský podávat. Živnostenský úřad tak mohl při udělo- vání nových hostinských koncesí regulovat na- příklad množství výčepů kořalek
Státní okresní archiv Děčín
- 111 Plánek k žádosti Anny Bradatschové z října 1927 o koncesi na lah-ový výčep v Podmoklech. Službu konající četník v něm přesně odkrokoval a vyzna- čil trasy k nejbližším hostinským živnostem
Státní okresní archiv Děčín
- 111 Nabídka schwarzenberských lah-ových piv v Pra- ze (1894)
Národní listy. 22. 12. 1894, s. 8
- 112 Stroje pro namáčení a mytí pivních lahví v Prvním pražském měšťanském pivovaru v Holešovicích (1906)
Sbírka Petr Žižkovský
- 113 Nabídka jednoho z pražských prodejců smíchov- ského piva v lahvích (1899)
Národní politika. 14. 4. 1899, s. 12
- 114 Účastnický odznak prvního sněmu severočeských hostinských ve Varnsdorfu v listopadu 1892
Sbírka autora
- 115 Jeden z doložených způsobů plombování patent- ních uzávěrů povinný po roce 1891 (rekonstrukce)
Sbírka autora
- 116 V městské zástavbě bylo obvyklé umísťovat stáčečrný piva do sklepů obytných domů. Plán přestavby sklepa domu č.p. 712 v Děčíně na stáčečrný zatec- kého piva (1913)
Státní okresní archiv Děčín
- 117 Rakouský ministr obchodu Josef di Pauli von Treuheim (1902)
Josef von Dipauli. In: [wikipedia.org](https://www.wikipedia.org) [online]. 2. 10. 2017 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_von_Dipauli#/media/File:Josef_von_Dipauli_1902_Pietzner.jpg
- 118 Josef Habenicht (vpravo) se svými zaměstnanci před stáčečrnou v Podmoklech (kolem 1930)
Rodinný archiv Christl Pfeifer, roz. Habenicht
- 119 Etiketa písecké stáčečrný českobudějovického ak- ciového piva
Sbírka Antonín Tupý

- 120 Lahve podmokelské stáčírny Josef Posselt (kolem 1910)
Sbírka autora
- 121 Záhlaví časopisu Hostimil (1906)
Hostimil: odborný časopis věnovaný živnosti hostinské a výčepnické. Praha: Jelinek, Grund & spol., 1906, č. 8, s. 1
- 122 Jednací sál říšské rady ve Vídni (1902)
Reichsrat (Österreich). In: *wikipedia.org* [online]. 5. 4. 2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: [https://de.wikipedia.org/wiki/Reichsrat_\(%C3%96sterreich\)#/media/File:Sitzungssaal_Herrenhaus_1902.jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Reichsrat_(%C3%96sterreich)#/media/File:Sitzungssaal_Herrenhaus_1902.jpg)
- 125 Josef Gallerach z Mostu, předseda nejstaršího společenstva stáčečů v Čechách
Der Österreichische Flaschenbier-Händler. 25. 8. 1908, č. 56, s. 6.
- 126 Stvrzenka na zaplacení inkorporačního poplatku při vstupu do děčínského společenstva stáčečů (1913)
Státní okresní archiv Děčín
- 127 Záhlaví prvního čísla časopisu Der Flaschenbier-Abfüller (1906)
Der Flaschenbier-Abfüller. Aussig: Rudolf Roscher, Josef Honc, Rudolf Hoser, Julius Ickert, 1906, č. 1, s. 1.
- 127 Lahev stáčírny a restaurace Franz Marzin v Duchcově (kolem 1890)
Sbírka Pavel Lidmila
- 128 Účastníci kongresu stáčečů piva konaného v lednu 1908 v libereckém hotelu Reichshof
Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe. 15. 11. 1928, č. 11, s. 1
- 129 Lahev stáčírny Ludwig Pollak z Teplíc-Trnovan (kolem 1900)
Sbírka Pavel Lidmila
- 129 Etiketa stáčírny M. Pick z Krásného Března u Ústí nad Labem
Sbírka Antonín Tupý
- 130 Plán stáčírny, kterou si roku 1913 zřídil Johann Tlustý ve Falknově-Kytlicích
Státní okresní archiv Děčín
- 131 Uzávěr děčínského železářství Franz Grams připevněný k pивní lahvi
Sbírka autora
- 133 Lahve pivovaru Velké Březno
Sbírka Pavel Lidmila
- 134 Lahev karlovarské stáčírny Josef Blomer s vyobrazením ochranné známky na zadní straně (kolem 1910)
Sbírka autora
- 135 Labské nábřeží v Ústí nad Labem s hotelem Dampfschiff (zcela vlevo), v němž se nacházela směnárna lahvi (kolem 1900)
Muzeum města Ústí nad Labem
- 136 Lahev Měšťanského pivovaru v Litoměřicích s vyobrazením rakouského orla (kolem 1900)
Sbírka Pavel Lidmila
- 139 Lahve stáčečů z Ústí nad Labem a Předlic (kolem 1910)
Sbírka Pavel Lidmila
- 139 Etiketa stáčírny smíchovského piva Václav Pražský v Košířích
Sbírka Antonín Tupý
- 140 Čtyři ze šesti ilustrací Karla Šimůnka ke knize Václava Novotného O alkoholismu, jeho významu zdravotnickém a sociálním znázorňující úpadek rodiny, jejíž žitel je postižen alkoholismem. Obrazy nesou výmluvné názvy Štátní rodina, Na scestí, Zločin spáchaný ve stavu opilém a Rodina opilce v bídu uvržená (1902)
NOVOTNÝ, V. *O alkoholismu, jeho významu zdravotnickém a sociálním*. Praha: F. Topič, 1902.
- 143 Znak hnutí dobrotemplářů
Alkohol, Arbete, Nykterhet. In: *e1466.blogspot.com* [online]. 6. 4. 2013 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <http://e1466.blogspot.com/2013/04/alkohol-arbete-nykterhet.html>
- 145 Text přednášky odsuzující obchod s lahvoým pivem přednesené na 8. sjezdu německých abstinentů ve Freiburgu roku 1912 se distribuoval i v tištěné podobě
Archiv autora
- 146 Lahev karlínské sodovkárny Dr. Ferdinand Zátka (kolem 1910)
Sbírka autora
- 147 Lahev na nealkoholický nápoj Bavorské zlato vyráběný firmou Schneidewind & Brož v Košířích u Prahy (kolem 1910)
Sbírka Jiří Drvola
- 147 Lahev na Bilzovu limonádu používaná firmou Anton Rudolf v Jiříkově u Šluknova (kolem 1910)
Sbírka autora
- 147 Lahev Bilz-Brause Sinalko s portrétem léčitele Friedricha Eduarda Bilze (1906)
Zwei Männer, eine gute Idee. In: *diesinal-coschmeckt.blogspot.com* [online]. 27. 5. 2016 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: <https://diesinal-coschmeckt.blogspot.com/2016/05/>
- 148 Schichtův jablčný nápoj Ceres se vyráběl i v podobě napodobeniny šumivého vína. Plechová reklamní cedule z třicátých let 20. století
Státní okresní archiv Most
- 149 Inzerát Antona Tietzeho z Děčína nabízející „německé“ plzeňské akciové pivo, které nemá být zaměňováno s „českým“ Plzeňským Prazdrojem (1907)
Tetschen-Bodenbacher Zeitung. 18. 12. 1907, s. 11
- 150 Etiketa Plzeňského Prazdroje užívaná generálním zástupcem tohoto pivovaru pro Bavorsko Friedrichem Kantschusterem
Sbírka Antonín Tupý
- 151 Sklad českobudějovického akciového piva v Moravské Ostravě (kolem 1930)
Sbírka Scheufler
- 151 Etiketa Českého akciového pivovaru v Českých Budějovicích
Sbírka Antonín Tupý
- 153 Wenzel Habenicht, majitel stáčírny ve Starém Městě u Děčína před odchodem do války (1915)
Rodinný archiv Jens Habenicht
- 154 Inzerce firem vykupujících použité korky se v roce 1917 objevovala i v Pivovarských listech
Pivovarské listy. 1. 8. 1917, č. 15, s. 104
- 154 Nabídka podmokelské firmy P. Schützler & Co. na plechové pásky umožňující připevnit mechanický uzávěr na lahve s korkovým ústím (1915)
Pivovarské listy. 1. 1. 1915, č. 1, s. 1
- 155 Nařízení ministerstva obchodu z 25. dubna 1917 umožňující užití patentních uzávěrů
Verordnung des Handelsministers im Einvernehmen mit dem Minister des Inneren vom 25. April 1917, womit die Verordnung vom 30. März 1899 R.G.Bl. Nr. 64, betreffend die Regelung des Flaschenbierhandels, ergänzt wird. In: *Reichsgesetzblatt für die im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder*, roč. 1917, částka LXXII, č. 180, s. 471.
- 155 Světová válka znamenala ukončení provozu v řadě pivovarů a stáčíren. Obchodnice Emilie Krejčík ze Hřenska oznamuje okresnímu úřadu ukončení provozu ve své stáčírně piva (1916)
Státní okresní archiv Děčín
- 156 Pivovar knížete Kinského v České Kamenici (kolem 1925)
Sbírka autora
- 157 Etiketa zestátněného pivovaru v Benešově
Sbírka Antonín Tupý

- 158 Lahev zestátněného císařského pivovaru v Bystřem u Poličky (kolem 1925)
Sbírka Antonín Tupý
- 159 Lahev pivovaru v Horním Litvínově (1905)
Sbírka Pavel Lidmila
- 160 Lahev pivovaru Sluknov (kolem 1920)
Sbírka autora
- 161 Lahev pivovaru Nové Sedlo nad Bílinou (kolem 1910)
Sbírka Pavel Lidmila
- 162 Za předražování piva v době cenové regulace před rokem 1925 byli četnickými stanicemi udáváni ve velkém jak hostinští, tak i stáčeři a obchodníci. Dodržet předepsanou cenu ale často ani při nejlepší vůli nebylo možné, protože pivovary dodávaly pivo za příliš vysoké ceny. Jeden takový případ je doložen udáním ze září 1924, kdy četníci prováděli cenovou kontrolu v pohraniční obci Hřensko
Státní okresní archiv Děčín
- 164 Automatické stáčeři linky v pivovarech v Ústí nad Labem a v Aši (1930)
Kvas. 1930, č. 19, s. 227
- 165 První lahve plněné na automatické lince ve Vratislavicích (1928)
Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe. 15. 10. 1928, č. 10, s. 2
- 166 Reklamní pohlednice s vyobrazením automatické stáčeři linky pivovaru Vratislavice (1930)
Archiv autora
- 167 Reklama na pivo stáčené novou automatickou linkou v pivovaru Podmokly (1929)
Archiv autora
- 168 Automatická stáčeři linka Měšťanského pivovaru v Plzni zprovozněná roku 1928
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 171 Etiketa Měšťanského pivovaru v České Lípě (kolem 1930)
Sbírka autora
- 172 Etiketa s vyobrazením Měšťanského pivovaru v Mostě (kolem 1930)
Sbírka autora
- 172 Lahev pivovaru v Trnovanech u Teplíc (kolem 1925)
Sbírka autora
- 173 Stáčeři linka pivovaru Velké Březno (1930)
Sbírka Petr Žižkovský
- 174 Text zákona omezujícího podávání alkoholu ze 17. února 1922 byl kompromisem mezi zastánci úplné prohibice a jejich odpůrci v poslanecké sněmovně
Zákon ze dne 17. února 1922, kterým se omezuje podávání alkoholických nápojů. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu Československého*, roč. 1922, částka 26, č. 86, s. 295.
- 175 MUDr. Arnold Holitscher, poslanec a propagátor prohibice v Československu
Arnold Holitscher. In: *wikipedia.org* [online]. 3. 7. 2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Arnold_Holitscher.jpg
- 176 Inzerát z března 1929 nabízející sodovkářům výrobu nápoje Chabeso na bázi francouzského *Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe*. 15. 3. 1929, č. 3, s. 4
- 177 Lahvová etiketa nápoje Chabeso vyráběného pivovarem v Mostě
Sbírka autora
- 178 Lahve na nealkoholické nápoje českokamenické firmy U. F. Kinsky GmbH (1934)
Sbírka autora
- 179 Zástupce vratislavického pivovaru ve Varnsdorfu Hermann Wagenknecht (vlevo) se svými syny a zaměstnanci (kolem 1930)
Státní okresní archiv Děčín
- 180 Karlovarský obchodník Walter Stein (1924)
Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe. 15. 5. 1924, č. 5, s. 1
- 181 Etiketa pardubického piva stáčeného v pražském skladu Josefa Novotného
Sbírka Antonín Tupý
- 182 Daňová stvrženka vystavovaná odběratelům při nákupu lahvového piva ze stáčeři
Státní okresní archiv Děčín
- 183 Stáčeři piva Adolf Michel v Podmoklech-Želečnicích (kolem 1935)
Archiv autora
- 184 Titulní list Hoserova kalendáře pro stáčeře a sodovkáře (1937)
HOSER, Rudolf, ed. *Fach-Adressbuch für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe 1937*. Aussig: Rudolf Hoser. 1936, s. 1
- 186 Funkcionáři společenstev stáčeřů v roce 1924
Fachblatt für das Sodawasser- und Flaschenbier-Gewerbe. 26. 6. 1924, č. 6, s. 1-2
- 187 Etiketa stáčeři piva smíchovského piva Václav Pražský v Košicích
Sbírka Antonín Tupý
- 188 Etiketa pardubického porteru stáčeného Josefem Novotným v Praze
Sbírka Antonín Tupý
- 188 Nabídka lahvového piva z pražské stáčeři Plzeňského Prazdroje J. Driml (1938)
Hotelové a hostinské noviny Hostimil. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, 26. 1. 1938, č. 4, s. 1.
- 189 Patentní uzávěři pивní lahve
Archiv autora
- 190 Patentní uzávěři severočeských stáčeřů z dvacátých a třicátých let 20. století
Sbírka autora
- 191 Korunkové uzávěři českých pivovarů z třicátých let 20. století
Sbírka autora a sbírka Pavel Šaur
- 193 Etiketa, kterou Adolf Burian z Děčína plomboval své patentní lahve
Sbírka autora
- 194 Udání na Emila Hietela z Křešic u Děčína z října 1932 je typickým příkladem postupu četnictva proti patentním uzávěrům pivních lahví po roce 1928
Státní okresní archiv Děčín
- 196 Patentní lahev stáčeři Stefan Peter v Tisě (kolem 1930)
Sbírka autora
- 196 Stáčeři piva v Měšťanském pivovaru Ústí nad Labem (kolem 1925)
Sbírka Petr Žižkovský
- 197 Generální tajemník Jednoty svazů českých společenstev hostinských a výčepníků „Hostimil“, poslanec František Petrovický
Sekanina, František. *Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého*. Praha: Josef Zieberdlich, 1927, s. 26
- 198 Záhlaví hostinského oborového časopisu Hostimil (1938)
Hotelové a hostinské noviny Hostimil. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, 2. 2. 1938, č. 5, s. 1.
- 199 Reklamní inzerát jednoho z výrobců kovových zálohových známek (1938)
Hotelové a hostinské noviny Hostimil. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, roč. 1938, č. 2, s. 16.
- 200 Etiketa pivovaru v Uherském Brodu nabádající zákazníky k vrácení prázdných lahví do pivovaru
Sbírka autora
- 200 Stížnost děčinského společenstva stáčeřů na obchodníka Grigara pro překupování cizích pivních lahví (1935)
Státní okresní archiv Děčín

- 201 Hliníkový pásek vyznačující výši zálohy na lahvi Městského pivovaru v České Lípě (před 1938) Sbíрка autora
- 202 Země česká v hranicích vzniklých po odtržení Sudet (1939)
Státní okresní archiv Děčín
- 203 Pivo z Městského pivovaru v Ústí nad Labem se od roku 1939 prodávalo jako „Sudeten-Pilsner“ Sbíрка Petr Špaček
- 204 Etiketa frýdlantského tmavého výčepního piva stáčeného libereckou firmou Oswald Sachers & Co. (kolem 1940)
Sbíрка Antonín Tupý
- 205 Státní pivovary v Protektorátě používaly jednotnou grafickou úpravu etiket s dotiskem názvu pivovaru při horním okraji
Sbíрка Antonín Tupý
- 206 Nabídka lahvového piva z pivovaru v Rychnově nad Kněžnou (1939)
Hotelové a hostinské noviny Hostimil. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, roč. 1939, č. 16, s. 118.
- 206 Hotelové a hostinské listy Hostimil jášají nad koncesováním obchodu s lahvovým pivem v Protektorátu (1939)
Hotelové a hostinské noviny Hostimil. Praha: Hostinská vydavatelská a nakladatelská společnost, roč. 1939, č. 17, s. 119.
- 207 Protektorátní korunkový uzávěr s dvojjazyčným textem z pivovaru Jeneč u Prahy
Sbíрка Pavel Šaur
- 208 Dodací list na sudové a lahvové pivo z Městského pivovaru Lorec v Kutné Hoře z prosince 1941. V době Protektorátu musely být všechny tiskopisy povinně dvojjazyčné
Archiv hlavního města Prahy
- 209 Etiketa pivovaru v Krásné Lípě u Rumburka oznamuje konzumentům, že pivo bylo vyrobeno za pomoci cukru a umělého sladidla (kolem 1940)
Sbíрка autora
- 211 Protektorátní trhací uzávěrka lahvi stáčírný Nerad & Co. v Praze-Střešovicích s vyznačením nízké stupňovitosti piva
Sbíрка Pavel Šaur
- 212 Protektorátní trhací uzávěrka s textem nabádajícím k recyklaci hliníku: „Zátku vratte s lahvi / Verschluss mit der Flasche zurück“
Sbíрка autora
- 212 Obchodníci v Protektorátě inzerovali pomocí těchto vývěsek zároveň prodej lahvového piva i výkup prázdných lahvi
Archiv autora
- 213 Etiketa českokamenické stáčírný Hans Hille (kolem 1940)
Sbíрка autora
- 214 Etikety českých pivovarů ze čtyřicátých a padesátých let 20. století
Sbíрка Antonín Tupý
- 215 První plzeňský akciový pivovar v Plzni po náletu ze 17. dubna 1945
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 216 Etiketa národní správy pivovaru v Liběšicích u Litoměřic
Sbíрка Antonín Tupý
- 217 Stáčecí linka v plzeňském pivovaru Gambrinus (kolem 1960)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 218 Žádost nového českého osídlece o přidělení národní správy stáčírný Adolf Grohmann v Lobendavě u Šluknova
Státní okresní archiv Děčín
- 220 Razítko Jednoty společenstev koncesovaných stáčečů piva v Praze
Archiv hlavního města Prahy
- 221 Pověření národního správce Otakara Funka k převzetí stáčírný piva Adolf Burian v Děčíně (1945)
Státní okresní archiv Děčín
- 222 Razítko společenstva stáčečů v Plzni
Archiv hlavního města Prahy
- 223 Etiketa Zámeckého pivovaru v Doubí u Karlových Varů používaná mezi lety 1945–1949
Sbíрка Antonín Tupý
- 224 Státní pivovar v Benešově na konci čtyřicátých let 20. století
Archiv Pivovaru Ferdinand, s.r.o.
- 226 Obsílka pro Otakara Funka příkazující předání jeho stáčírný do komunálního podniku (1949)
Státní okresní archiv Děčín
- 227 Demolice bývalé stáčírný Wenzel Habenicht ve Starém Městě u Děčína (1971)
Rodinný archiv Jens Habenicht
- 227 Etiketa národní správy stáčírný družstva hostinských v Trutnově (1945/46)
Sbíрка Antonín Tupý
- 228 Rozdíl mezi vybavením lahváren velkých exportních pivovarů a podniků zásobujících lokální trh byl patrný na první pohled. Stáčecí linka Městského pivovaru v Plzni (1971)... .. a ve Svijanech (kolem 1970)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s. a sbíрка Petr Žižkovský
- 229 Lahev od Plzeňského Prazdroje s adjustací pro domácí trh (1981)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 230 Varna smíchovského Staropramenu (1980)
Sbíрка Petr Žižkovský
- 232 Stáčecí linka společnosti Plzeňský Prazdroj a.s. v Plzni (2008)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 233 Cylindro-konický tank nahradil v moderních pivovarech tradiční otevřenou spilkou
Fermentation de la bière. In: *wikipedia.org* [online]. 20. 6. 2018 [cit. 7. 7. 2018]. Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Fermentation_de_la_bi%C3%A8re
- 235 Plzeňský Prazdroj v adjustaci pro export (1997)
Archiv společnosti Plzeňský Prazdroj, a.s.
- 237 Etiketa Smíchovského Staropramenu
Sbíрка Antonín Tupý
- 238 Etiketa českobudějovického porteru stáčeného ve skladu v Prešově
Sbíрка Antonín Tupý
- 239 Etiketa světlého piva z Rytířského pivovaru v Ústěku
Sbíрка Antonín Tupý